

دکترای حل نکردن مسائل سنجش

زهرا رمانی
نایب‌رئیس گروه دانشگاه

با اعلام کارنامه نتایج اولیه آزمون دکتری امسال در اواخر فروردین ماه و همچنین اعلام نتیجه انتخاب رشته در ۱۲ خردادماه، عملا داوطلبانی که مشمول حضور در مصاحبه عملی بودند، باید خود را برای گذشتن از سد دوم این مقطع آماده می‌کردند. سدی که این امکان را به داوطلب می‌دهد در چند دانشگاه حضور پیدا کرده و در کنار ارائه سوابق علمی، آموزشی و پژوهشی خود به سوابقی که اساتید مختلف بسته به رشته

از داوطلبان می‌پرسند؛ پاسخ دهد. سوابقی که در طول سال‌های اخیر همیشه جای اما و اگرهای زیادی بود و بسیاری از داوطلبان معتقدند اساتید در حین انجام مصاحبه، اعمال سلیقه کرده و برخی از داوطلبان را با بهانه‌های واهی رد کرده و در مقابل برخی از داوطلبان را نیز که پیش‌تر دانشجویان خود آنها بوده، قبول می‌کنند. در این میان مسئولان دانشگاهی هم همیشه از حق استقلال در پذیرش دانشجوی دکتری صحبت به میان آورده‌اند. از اینها که بگذریم، امروز دانشگاه‌ها در حال تکاپو برای میزبانی از داوطلبانی هستند که می‌خواهند در جلسات مصاحبه حضوری شرکت کنند.

جمعیت داوطلبان مقطع دکتری ۱۰ درصد آب رفت

با کاهش ۱۹ درصدی همراه بوده است؛ هر چند جمعیت امسال به نسبت سال ۱۴۰۰ که ۱۴۶ هزار داوطلب بودند، با رشد ۳٫۸ درصدی همراه بوده اما در مجموع این حوزه نیز با کاهش داوطلب همراه بوده است. البته تغییرات آزمون دکتری تنها به کاهش تقاضا خلاصه نمی‌شود؛ چراکه امسال ورود دیوان عدالت اداری به بحث تعیین حدنصاب نمره از سوی دانشگاه‌ها برای مرحله دوم آزمون دکتری و اصرار سازمان ملی سنجش برای تداوم وجود تعیین حدنصاب، باعث شده تا متقاضیان انجام مصاحبه عملی با ابهاماتی روبه‌رو شوند.

شرکت در جلسه مصاحبه چقدر آب می‌خورد؟

شاید این طور تصور شود که شرایط برای داوطلبانی که حالا در انتظار رفتن به جلسات مصاحبه عملی هستند، مساعد بوده و تنها کافی است داوطلب فرم ثبت نام برای حضور در این جلسات را پر کنند، اما با نگاهی به هزینه‌های ثبت نام و همچنین ترافیک زمانی دانشگاه‌ها برای انجام مصاحبه، طبیعتا داوطلبانی که چند دانشگاه را برای این منظور مدنظر قرار دارند، یا مجبور به محدود کردن گزینه‌هایشان هستند یا ناچار به هزینه‌کرد نسبتا بالا و همچنین تحمل بار روانی مضاعف، به عبارت دیگر در شرایط اقتصادی امروز برای داوطلبان امکان پرداخت هزینه ثبت نام برای چندین دانشگاه به راحتی امکان پذیر نیست. از طرف دیگر داوطلب دکتری یک بار برای حضور در آزمون کتبی نیز رقمی معادل ۶۰۰ هزار تومان را که نسبت به سال ۱۴۰۲ با افزایش صددرصدی همراه بوده، هزینه پرداخت کرده است. این بدان معنی است که یک داوطلب با در نظر گرفتن هزینه ثبت نام آزمون کتبی، اگر بخواهد تنها در جلسه مصاحبه عملی دو دانشگاه هم حضور پیدا کند، باید رقمی حداقل یک میلیون تومانی را بپردازد. در اینجا بد نیست به این مهم اشاره کنیم که از میان ۱۰ دانشگاه مطرح کشور کمترین هزینه برای دانشگاه‌های تربیت مدرس و الزهرا(س) بوده که هر کدام از آنها نیز مبلغ ۲۵۰ هزار تومان را برای این مهم در نظر گرفته‌اند. در این مورد کافی است که بدانیم داوطلب باید در کنار هزینه اولیه ثبت نام در مرحله آزمون کتبی،

بند پرحاشیه حدنصاب نمره در مرحله آزمون از کجا آمد؟

سال ۱۳۹۴ بود که ماده ۵ قانون مصوب «سنجش و پذیرش در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» تأکید می‌کرد پذیرش دانشجو در مقطع دکتری دانشگاه‌های دولتی، با ترکیبی از نمره آزمون متمرکز و مصاحبه که سهم هر کدام نیز ۵۰ درصد بود، مشخص خواهد شد. در این میان سازمان سنجش با تعیین حدنصاب برای مرحله دوم مانع جدیدی برای پذیرش دانشجویان دکتری ایجاد کرده بود؛ چراکه حتی اگر داوطلبی بالاترین رتبه را در آزمون کتبی کسب می‌کرد، اما نمی‌توانست حدنصاب دانشگاه مدنظر را به دست آورد، عملا از پذیرش به عنوان دانشجوی دکتری باز می‌ماند. در مقابل نیز افرادی که پایین‌ترین رتبه‌ها در آزمون کتبی داشته، اما می‌توانستند حدنصاب لازم دانشگاه را کسب کنند، به راحتی روی صندلی مقطع دکتری می‌نشستند. اعمال حدنصاب نمره در مرحله دوم یا همان مصاحبه حضوری دکتری در حالی بود که براساس مصوبه مجلس، باید داوطلب ۵۰ درصد قبولی را از آزمون کتبی و ۵۰ درصد دیگر را از مصاحبه حضوری به دست می‌آورد و ایجاد حدنصاب عملا مخالفت با قانون مصوب از سوی مجلس بوده و خلاف قانون تلقی می‌شد. در این میان هیات عمومی دیوان عدالت اداری پیش‌تر و در سال‌های ۹۷، ۹۸، ۹۹ نیز بر غیرقانونی بودن اعمال حدنصاب نمره از سوی دانشگاه برای پذیرش دانشجو تأکید کرده بود، اما در تمام این سال‌ها سازمان ملی سنجش بر تداوم همان مسیر سابق اصرار داشته، به طوری که در دفترچه آزمون دکتری سال‌های ۹۶ تا ۹۸ لحاظ شده است، جالب اینجاست که ابطل دوباره این بند غیرقانونی از سوی دیوان عدالت اداری هم راه به جایی نبرد و بار دیگر شورای عالی انقلاب فرهنگی دست دانشگاه‌ها برای تعیین حدنصاب نمره در مرحله دوم را در سال ۱۴۰۰ براساس بند ۶ دفترچه آزمون دکتری باز گذاشتند.

سال ۱۳۹۴ بود که ماده ۵ قانون مصوب «سنجش و پذیرش در دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور» تأکید می‌کرد پذیرش دانشجو در مقطع دکتری دانشگاه‌های دولتی، با ترکیبی از نمره آزمون متمرکز و مصاحبه که سهم هر کدام نیز ۵۰ درصد بود، مشخص خواهد شد. در این میان سازمان سنجش با تعیین حدنصاب برای مرحله دوم مانع جدیدی برای پذیرش دانشجویان دکتری ایجاد کرده بود؛ چراکه حتی اگر داوطلبی بالاترین رتبه را در آزمون کتبی کسب می‌کرد، اما نمی‌توانست حدنصاب لازم دانشگاه را کسب کنند، به راحتی روی صندلی مقطع دکتری می‌نشستند. اعمال حدنصاب نمره در مرحله دوم یا همان مصاحبه حضوری دکتری در حالی بود که براساس مصوبه مجلس، باید داوطلب ۵۰ درصد قبولی را از آزمون کتبی و ۵۰ درصد دیگر را از مصاحبه حضوری به دست می‌آورد و ایجاد حدنصاب عملا مخالفت با قانون مصوب از سوی مجلس بوده و خلاف قانون تلقی می‌شد. در این میان هیات عمومی دیوان عدالت اداری پیش‌تر و در سال‌های ۹۷، ۹۸، ۹۹ نیز بر غیرقانونی بودن اعمال حدنصاب نمره از سوی دانشگاه برای پذیرش دانشجو تأکید کرده بود، اما در تمام این سال‌ها سازمان ملی سنجش بر تداوم همان مسیر سابق اصرار داشته، به طوری که در دفترچه آزمون دکتری سال‌های ۹۶ تا ۹۸ لحاظ شده است، جالب اینجاست که ابطل دوباره این بند غیرقانونی از سوی دیوان عدالت اداری هم راه به جایی نبرد و بار دیگر شورای عالی انقلاب فرهنگی دست دانشگاه‌ها برای تعیین حدنصاب نمره در مرحله دوم را در سال ۱۴۰۰ براساس بند ۶ دفترچه آزمون دکتری باز گذاشتند.

ورود دوباره دیوان عدالت اداری به تصمیم خودسرانه ایجاد حدنصاب

استمرار این مساله باعث شد تا بار دیگر دیوان عدالت اداری در ۱۱ اردیبهشت ماه امسال و براساس شکایت یکی از داوطلبان بار دیگر این بند را غیرقانونی قلمداد کرده و رای به ابطال آن بدهد. در رای صادر شده از سوی دیوان ۳ بند وجود دارد که بخش یک آن تأکید می‌کند تعیین حد نصاب قبولی تنها در مرحله سنجش عمومی امکان پذیر بوده و در مرحله دوم چنین امکانی وجود ندارد. بند دوم این رای تأکید می‌کند شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرجع عالی سیاستگذاری، تعیین خط مشی، تصمیم‌گیری و هماهنگی و هدایت امور فرهنگی، آموزشی و پژوهشی کشور در چهارچوب سیاست‌های کلی نظام محسوب می‌شود، یعنی براساس این بند دستگاه‌های مجری امکان چنین کاری را ندارند. اما بند سوم تأکید کرده در مواردی که مجلس شورای اسلامی اقدام به وضع قانون کرده باشد، شورای عالی انقلاب فرهنگی صلاحیت ورود به آن حوزه را نخواهد داشت، از این رو بند ۶ ماه دفترچه راهنمای انتخاب رشته آزمون ورودی مقطع دکتری ۱۴۰۰، خلاف قانون و خارج از حدود اختیار بوده و براساس رای دیوان ابطال می‌شود این رای باید در تصمیم‌گیری مراجع قضایی و اداری معتبر ملاک عمل باشد.

شورای عالی انقلاب فرهنگی باز هم زیر بار رای دیوان عدالت اداری نرفتند!

کمتر از یک ماه بعد از صدور رای دیوان عدالت اداری، سازمان ملی سنجش اطلاعیه‌ای را روی سایت خود منتشر کرد که نشان می‌دهد، این سازمان با استناد به مصوبه اعمال حدنصاب مرحله دوم دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی عالی شورای عالی انقلاب

ماجرای کنکور سراسری ۱۴۰۰ تکرار می‌شود؟

موضوعی که در رفت و برگشت‌های میان شورای عالی انقلاب فرهنگی و دیوان عدالت اداری مسبق به سابقه بوده است. به طوری که سال گذشته، رای همین دیوان باعث شد تا برخی از افرادی که ظن تقلب در کنکور آنها وجود داشت، با رای این دیوان وارد دانشگاه شدند و همین مساله باعث شد تا فضای عمومی جامعه نیز تحت تأثیر قرار بگیرد. موضوع مهم دیگر اینکه مشخص نیست چه زمانی قرار است دستگاه‌های تصمیم‌گیر مجری، بر سر نحوه اجرای یک قانون مصوب به جمع بندی برسند تا این‌گونه از ایجاد التهاب در جامعه جلوگیری کنند. همچنین آنچه از وضعیت امروز مرتبط با بند تعیین حدنصاب نمره از سوی دانشگاه‌ها در مقطع پذیرش دانشجوی دکتری به چشم می‌آید، اینکه احتمال دارد در آینده باز هم دیوان عدالت اداری با شکایت یکی دیگر از داوطلبان وارد میدان شده و رای به ابطال تصمیم جدید شورای عالی انقلاب فرهنگی بدهد؛ اتفاقی که می‌طلبد یک بار برای همیشه متولیان این حوزه دور هم جمع شده و به جمع بندی مشخصی برای این‌گونه تصمیم‌گیری‌ها برسند، تا یک بار داوطلبان آزمون سراسری و یک بار داوطلبان دکتری بر سر دعوای اینچنینی دچار سردرگمی نشوند. هر چند این مهم تنها به این دو نهاد مربوط نمی‌شود و شاید جدی‌ترین آن را بتوان همان مصوبه جنجالی کنکوری دانست که رفت و برگشت‌ها میان اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی و نمایندگان مجلس به مثابه اسکی رفتن روی اعصاب داوطلبان بود، اما واقعیت آن است که رسیدن به نقطه مشخص برای تفاهم بین دستگاه‌های مختلف متولی در حوزه تصمیم‌گیری و اجرای آموزش عالی هم به آرزوی دیرینه داوطلبان و خانواده‌های آنها تبدیل شده است.

به نظر می‌رسد ورود دیوان عدالت اداری به این مساله، برخلاف تصمیمی است که سال گذشته برای سامان دادن به وضعیت تعیین تکلیف وضعیت تحصیل دانشجویان مشکوک به تقلب گرفته شده بود. براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی که اولین روز از اسفندماه منتشر شد، قرار بود هیات عالی تجدیدنظر آرا و تصمیمات وزارتخانه‌های علوم، بهداشت و سازمان سنجش و خروج از صلاحیت دیوان عدالت اداری و سایر مراجع قضایی شکل بگیرد تا از این طریق بخش عمده‌ای از تصمیمات و آرای صادره در هیات‌ها و کمیته‌های تخصصی فعال در این وزارتخانه‌ها از جمله تصمیمات گرفته شده از سوی هیات‌های جذب دانشجو و اعضای هیات علمی قابل شکایت و رسیدگی در دیوان عدالت اداری و سایر مراجع قضایی نباشد؛ اما با توجه به رای صادر شده از سوی این دیوان، به نظر می‌رسد هنوز دیوان امکان ورود به تصمیمات گرفته شده در حوزه آموزش عالی را دارد.

مهلت انتخاب رشته آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۳ تمدید شد

علی صدر، معاون آزمون‌های سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور با بیان اینکه «۱۲۰ هزار نفر از متقاضیان آزمون کارشناسی ارشد انتخاب رشته کرده‌اند، گفت: «۴۷۶ هزار و ۹۶ داوطلب در آزمون کارشناسی ارشد ناپویسته سال ۱۴۰۳ شرکت کرده‌اند که از این تعداد ۳۶۶ هزار و ۲۵۹ داوطلب مجاز به انتخاب رشته شده‌اند که ۵۴ درصد زن و ۴۶ درصد مرد هستند.» وی با بیان اینکه انتخاب رشته آزمون کارشناسی ارشد ناپویسته از روز ۱۲ خردادماه آغاز شده و تاکنون ادامه دارد، گفت: «به منظور مساعدت با متقاضیانی که تاکنون موفق به انتخاب رشته نشده‌اند، ترتیبی اتخاذ شده که افراد مجاز به انتخاب رشته بتوانند تا پایان روز یکشنبه ۲۰ خردادماه نسبت به ثبت کدرشته محل‌های انتخابی حداکثر تا ۱۰ کدرشته محل اقدام کنند.» معاون آزمون‌های سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور درمورد متقاضیان علاقه‌مند به انتخاب رشته‌های تحصیلی مراکز و واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد گفت: «این دسته از داوطلبان برای اطلاع از زمان و نحوه انتخاب رشته به درگاه اطلاع‌رسانی مرکز آزمون دانشگاه آزاد مراجعه کنند و البته انتخاب رشته برای رشته‌های دانشگاه آزاد با استفاده از کد دسترسی مندرج در کارنامه اعلام نتایج اولیه آزمون به طور مجزا و از طریق دانشگاه مذکور انجام می‌پذیرد.» صدر به داوطلبان توصیه کرد ضمن مطالعه دقیق دفترچه راهنمای انتخاب رشته و اصلاحات آن و اطلاعاتی منتشرشده در درگاه اطلاع‌رسانی سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور، انتخاب رشته را به ساعات پایانی مهلت تعیین شده متوکول نکنند.

آیین‌نامه جامع بورس تحصیلی دانشجویان ایرانی تصویب شد

علی بهادری جهومی، سخنگوی دولت در حاشیه جلسه هیات دولت با اشاره به دو مصوبه دولت در حوزه امور دانشجویی و حمایت از دانشگاه‌ها گفت: «دولت دو مصوبه در راستای امور دانشجویی و حمایت از دانشگاه‌ها داشت که یک مصوبه، «آیین‌نامه جامع بورس تحصیلی دانشجویان ایرانی» در راستای توسعه عدالت آموزشی، ایجاد انگیزه بین دانشجویان، جذب برخی از اعضای هیات علمی مورد نیاز، هدفمندسازی آموزش و پژوهش‌ها در حوزه آموزش عالی بود.» وی ادامه داد: «حوزه دیگری که در همین مصوبه به آن پرداخته شد، حمایت از دانشجویان کم‌بضاعت تری بود که در حوزه تحصیلات تکمیلی به ویژه در مقطع دکتری تحصیل می‌کنند.» سخنگوی دولت افزود: «در آیین‌نامه جامعی که به منظور جهت‌دهی حوزه‌های آموزشی و پژوهشی و حمایت از استعداد‌های برتری که در حوزه دکتری تحصیل می‌کنند به تصویب رساند، مقرر شد، بورس تحصیلی به دانشجویان دکتری برتر و با استعداد اعطا شود.» وی افزود: «یک مصوبه دیگر در راستای تسهیل جذب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها بود که در راستای اجرایی کردن یکی از احکام مندرج در برنامه هفتم توسعه تصویب شد که امیدواریم نهایی شده و به دولت ابلاغ شود.» وی ادامه داد: «این مصوبه به منظور ارتقای مرجعیت علمی کشور و کمک به جذب هرچه بیشتر دانشجویان مستعد در حوزه بین‌المللی تصویب شد که به موجب آن امکان پذیرش، جذب و تحصیل مناسب دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌ها تسهیل می‌شود.»

آخرین وضعیت پرونده داوطلبان شبهه‌دار کنکور

عبدالرسول پورعباس در گفت‌وگو با ایسنا ضمن بیان این مطلب به آخرین وضعیت رسیدگی به پرونده داوطلبان شبهه‌دار کنکور اشاره کرد و گفت: «در آزمون‌های سراسری سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ هیچ داوطلبی به عنوان داوطلب دارای شبهه نداشتیم؛ اما داوطلبانی که قبل از این سال‌ها به عنوان داوطلبان شبهه‌دار شناخته می‌شوند براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی پرونده آنها در هیات تجدید نظر سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور و پس از آن در هیات‌های عالی تجدید نظر مورد بررسی قرار می‌گیرد.» وی در ادامه تصریح کرد: «در حال حاضر پرونده‌های داوطلبانی که شبهه‌دار بودند، به سمت هیات‌های عالی تجدید نظر ارجاع داده می‌شوند تا در این هیات مورد بررسی مجدد قرار بگیرند.» سرپرست سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور تأکید کرد: «در نوبت اول کنکور امسال ۲۵ داوطلب به دلیل اینکه تجهیزات تقلب به همراه داشتند به عنوان داوطلب متقلب شناخته می‌شوند و براساس ماده ۱۰ محرومیت‌هایی شامل این داوطلبان خواهد شد.» پورعباس یادآور شد: «پرونده داوطلبانی که قبل از سال ۱۴۰۰ به عنوان داوطلب دارای شبهه شناخته می‌شدند نیز در مرحله‌ای بود که ما حکم خود را در سازمان صادر کردیم و این داوطلبان به دیوان عدالت اداری شکایت کردند. در حال حاضر دیوان پرونده این داوطلبان را به هیات عالی تجدید نظر ارجاع می‌دهد و احتمالاً در حال حاضر این پرونده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد اما نتیجه‌ای به سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور منعکس نشده است.»